

LINGVISTIK EKSPERTIZA AMALIY TILSHUNOSLIKNING BIR TARMOG'I SIFATIDA

Gulhayo Yunusova

Annotatsiya. Ushbu maqolada lingvistik ekspertiza amaliy tilshunoslikning muhim yo'nalishi sifatida tahlil qilinadi. Lingvistik ekspertizaning mohiyati predmeti, obyekti, asosiy vazifalari, metodlari hamda huquqiy va ijtimoiy munosabatlardagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, lingvistik ekspertizaning sud-huquq amaliyotida, ommaviy axborot vositalari, reklama, siyosiy nutq va internet matnlarini tahlil qilishdagi o'rni ilmiy-nazariy asosda ko'rsatib beriladi. .

Kalit so'zlar: Lingvistik ekspertiza, amaliy tilshunoslik, nutq, matn tahlili, sud lingvistikasi, pragmatika.

LINGUISTIC EXPERTISE AS A BRANCH OF APPLIED LINGUISTICS

Abstract: This article analyzes linguistic expertise as an important field of applied linguistics. The essence, subject, object, and main functions of linguistic expertise, as well as its significance in legal relations, are examined. In addition, the role of linguistic expertise in judicial and legal practice, its application in the field of advertising, speech, and internet materials, and its importance in identifying controversial texts are highlighted.

Keywords:

linguistic expertise, applied linguistics, text analysis, forensic linguistics, pragmatics

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА КАК ОТРАСЛЬ ПРИКЛАДНОЙ ЛИНГВИСТИКИ.

Аннотация: В данной статье лингвистическая экспертиза рассматривается как важное направление прикладного языкознания. Анализируются сущность, предмет, объект и основные задачи лингвистической экспертизы, а также её значение в правовых отношениях. Кроме того, освещается роль лингвистической экспертизы в судебно-правовой практике, её применение в сфере рекламы, речи и интернет-материалов, а также её значение в выявлении спорных текстов.

Ключевые слова: лингвистическая экспертиза, прикладное языкознание, анализ текста, судебная лингвистика, прагматика

KIRISH

Globalashuv va raqamli kommunikatsiyaning zamonaviy davrida til nafaqat axborot tarqatish vositasi, balki ijtimoiy, siyosiy va huquqiy munosabatlarning muhim belgilovchi omili sifatida ham xizmat qiladi. Xususan, ommaviy axborot vositalari, onlayn nashrlar va ijtimoiy tarmoqlar tomonidan tarqatiladigan matnlarda munozarali, o'zgaruvchan tushuniladigan va huquqiy jihatdan bahsli vaziyatlar tobora ko'payib bormoqda. Munozarali matnlarni ilmiy tekshirish va ularni lingvistik ekspertiza predmeti sifatida tahlil qilish zamonaviy tilshunoslikda dolzarb masala hisoblanadi. Lingvistik kompetentsiya ilmiy va lingvistik metodologiyalardan foydalangan holda til birliklari va nutq natijalarini tahlil qilish orqali matnning mazmuni, kommunikativ niyati va ijtimoiy-huquqiy oqibatlarini baholashni o'z ichiga oladi. Munozarali matnlar ko'pincha yashirin ma'nolar, baholovchi til, hissiy-ekspressiv elementlar va muallifning aniq yoki yashirin niyatlarini o'z ichiga olganligi sababli, ularni sinchkovlik bilan tekshirishni talab qiladi. Bunday matnlar siyosiy nutqlarda, jurnalistik maqolalarda, reklama materiallarida, huquqiy

hujjatlarda va ijtimoiy tarmoqlardagi postlar va sharhlarda keng tarqalgan. Ularning asosiy xususiyati shundaki, ochiq ifodalangan material bilan bir qatorda, tilda yashirin ma'lumotlar, baholash nuqtai nazarlari va manipulyativ komponentlar mavjud. Zamonaviy tilshunoslik lingvistik ekspertizaga oid matnlarni nafaqat grammatik yoki leksik nuqtai nazardan, balki diskursiv va pragmatik doirada ham o'rganishni taqozo etadi. Matnning haqiqiy kommunikativ ahamiyati nafaqat lingvistik birliklardan kelib chiqadi, balki ularni qo'llash konteksti, qabul qiluvchiga ta'siri va ijtimoiy sharoitlar bilan chambarchas bog'liq. Natijada, kontekst, taxmin va nutq harakatlari nazariyasiga asoslangan metodologiyalar lingvistik tahlil jarayonida juda muhimdir. Muammoli yozuvlarni tahlil qilishning muhim jihatini muallifning niyatini aniqlashdir. Maqsad, muallif tomonidan aniq ifodalanmagan bo'lsa-da, bilvosita lingvistik vositalar orqali yetkaziladi va mutaxassis uchun tahlilning asosiy yo'nalishiga aylanadi. Baholovchi sifatlar, metaforalar, istehzoli iboralar, ritorik savollar va modal konstruksiyalar matnning ziddiyatliligini oshiradigan elementlar sifatida qaraladi. Lingvistik bilimlar bunday holatlarda huquqiy qarorlar qabul qilish uchun muhim ilmiy asos yaratadi. Binobarin, tilshunoslik va huquqning uyg'unlashuvi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda juda muhimdir. Ushbu maqolada lingvistik ekspertiza bugungi kunda amaliy tilshunoslikning muhim va mustaqil tarmog'i sifatida e'tirof etiladi

Lingvistik ekspertiza — bu matn yoki nutq birliklarini ilmiy-lingvistik metodlar asosida tahlil qilish va ularning ma'nosi, kommunikativ yo'nalishi hamda huquqiy ahamiyatini aniqlashga qaratilgan faoliyat turidir. Uning asosiy predmeti yozma va og'zaki matnlar, jumladan, rasmiy hujjatlar, ommaviy axborot vositalaridagi materiallar, internet kontent, audio va video yozuvlar hisoblanadi. Lingvistik ekspertizaning aynan qachon yuzaga kelganligi masalasini aniq dalillar bilan asoslash qiyin. Lekin turli davrlarda, bahsli munozaralarni lingvistik ekspertizadan o'tkazish jahon va o'zbek tilshunosligining ham diqqat markazida bo'lgan. Xususan, lingvistika va yurisprudensiyaning bog'liqligi masalasida

Amerika, Rossiya, va Yevropa tilshunosligida bu sohaga aloqador tadqiqotlar, ekspertiza markazlari va unga doir qator tashkilotlarning shakllantirilganligi hamda jahon miqiyosida bu masala korpusiy dasturlashtirish asosida amalga oshirilayotganligi bunga yorqin dalildir.

O'zbek tilshunosligida sud lingvistikasi, sud nutqi, huquqiy terminlar, yuridik lingvistikaga aloqador qator tadqiqotlar amalga oshirilgan. Xususan, shaxsiy yozishmalarda noadabiy unsurlarning hududiy xususiyatlarini lingvistik ekspertiza orqali aniqlash bo'yicha tadqiqot D.A.To'rayeva¹, O'zbek tilidagi "shaxsni obro'sizlantirish" mazmunli ifodalarning lingvistik ekspertizasi xususida N.Y.Najmidinova², O'zbek tili yozma matnlarini lingvistik ekspertiza qilish jarayoni, bosqichlari va metodlari bo'yicha K.Musulmonova³, O'zbek tilidagi bahsli matnlarni lingvokriminalistik tadqiqi xususida J.N.O'rozov⁴ kabi olimlar tomonidan qator ilmiy izlanishlar amalga oshirilgan. Yuqoridagi tadqiqotlar sud-huquq tizimida yuzaga keladigan nutqiy muammolarni turli jihatiga ko'ra analiz qilishga qaratilgan. Ushbu masalaga oid ilmiy tadqiqotlar asosan diskurs tahlili, pragmatika, sotsiolingvistika va sud-tibbiyot lingvistikasi bilan chambarchas bog'liq. Adabiy tahlil shuni ko'rsatadiki, munozarali matn tushunchasi yagona ta'rifga ega emas va turli akademik fanlar va nazariy doiralarda turlicha talqin qilinadi. Xorijiy tilshunoslikda bahsli yozuvlar ba'zan "nizoli diskurs", "bahsli matn" va "bahsli diskurs" iboralari yordamida ta'riflanadi. T. van Deyk diskursni ijtimoiy muhitda joylashgan ko'p qirrali aloqa hodisasi sifatida tushunadi, bahsli matnlarni ijtimoiy kuch, mafkura va manipulyatsiya bilan bog'liq jarayonlarning natijasi

¹ To'rayeva D.A. O'zbek tilidagi shaxsiy yozishmalarda noadabiy unsurlarning hududiy xoslanishi: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD)

² Najmidinova N.Y O'zbek tilidagi "shaxsni obro'sizlantirish" mazmunli ifodalarning lingvistik ekspertizasi: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD)

³ Musolmonova K.X O'zbek tili yozma matnlarini lingvistik ekspertiza qilish jarayoni, bosqichlari va metodlari: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD)

⁴ O'rozov J.N. O'zbek tilining lingvokriminalistik tadqiqi: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD)

sifatida tasvirlaydi. Matnning ochiq mazmuni bilan bir qatorda, yashirin semantik qatlamlar, presuppozitsiya va implikatura masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Ushbu metodologiya matnni nafaqat grammatik konstruksiya sifatida, balki lingvistik tahlil doirasida ijtimoiy ta'sir vositasi sifatida ham o'rganish zarurligini ta'kidlaydi. Lingvistik tahlilning asosiy maqsadi muallifning muloqot niyatini aniqlash, baholash birliklarini aniqlash va ularning huquqiy oqibatlarini baholashdir. Olimlarning ta'kidlashicha, munozarali matnlarni tahlil qilish leksik tanlov, sintaktik tuzilma va diskursiv usullarni yaxlit tizim sifatida o'rganishni talab qiladi. Bahsli matnning lingvistik xususiyatlari S. Hunstonning baholash toifasiga qaratilgan tadqiqotlarida keng ko'lamda o'rganilgan. U baholash birliklarini ochiq va yashirin shakllarga ajratadi, bu esa baholashning yashirin turlari matnning mojarolar salohiyatini oshirishini ko'rsatadi. Ushbu metodologiya, ayniqsa, lingvistik tahlilda juda muhimdir, chunki ko'plab huquqiy mojarolar yashirin salbiy baholashlar va kinoyalardan kelib chiqadi. Bahsli matnlar pragmatik tadqiqotlarda nutq akti nazariyasi nuqtai nazaridan o'rganiladi⁵. Lingvistik ekspertiza materiallari ko'pincha deklarativ yoki ifodali nutq xatti-harakatlari orqali qabul qiluvchiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bu muallifning asl niyatini aniqlashda til mutaxassisi uchun muhim metodologik vositadir. Bahsli matnlarni o'rganish va lingvistik mahoratga mahalliy tilshunoslikda katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbek tilshunosligida lingvistik mahorat asosan sud amaliyoti bilan bog'liq holda o'rganiladi, ayniqsa semantik aniqlik, baholash elementlari va kontekstual jihatlarni o'rganishga alohida e'tibor qaratiladi. Ushbu tadqiqotlar milliy til resurslariga asoslangan lingvistik mahorat metodologiyalarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi. Adabiyotlar sharhi muammoli materiallarni o'rganish uchun yagona metodologik asos yo'qligini ko'rsatadi. Aksincha, samarali tahlil bir nechta ilmiy metodologiyalarni birlashtirishni talab qiladi. Natijada, ushbu tadqiqot uchun puxta metodologik strategiya tanlandi. Tavsif-analitik yondashuv asosiy tadqiqot metodologiyasi

⁵ Crystal, D. Kembrij til ensiklopediyasi. – Kembrij: CUP, 2020. – B. 210–235.

hisoblanadi. Ushbu usul bahsli yozuvlarning til jihatlarini, leksik-semantik tashkil etilishini va sintaktik tarkibini metodologik jihatdan tahlil qiladi. Tavsiflash usuli matnni asl shaklida o'rganishni osonlashtiradi va lingvistik birliklarning funktsional ahamiyatini aniqlashga yordam beradi. Diskursiv tahlil usuli bahsli matnlarni ijtimoiy va kommunikativ doirada o'rganishga qaratilgan. Ushbu usul matn yaratish shartlarini, muallif va qabul qiluvchi o'rtasidagi o'zaro ta'sirni va matnning ijtimoiy ta'sir doirasini aniqlaydi.

Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatdiki, bahsli matnlarni lingvistik tahlil mavzusiga aylantirish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, o'rganilgan nazariy manbalar va metodologik texnikalarga asoslanadi. Munozara qismida ilmiy kuzatuvlar, analitik natijalar va ularning zamonaviy tilshunoslik, huquqiy va amaliy qo'llanmalar uchun ta'siri batafsil o'rganiladi. Muammoli matnlarning asosiy xususiyati ularning semantik va pragmatik xilma-xilligidir. Tahlil qilingan matnlar shuni ko'rsatadiki, muammoli holatlar ko'pincha ochiq mazmundan emas, balki yashirin ma'nolar, kontekstual ishoralar va baholash elementlaridan kelib chiqadi. Bu tilning ichki polisemiyasidan kelib chiqsa-da, ko'plab bahsli yozuvlar muallif tomonidan ataylab ushbu xususiyatdan foydalanadi. Diskursiv tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muammoli yozuvlar ko'pincha ma'lum ijtimoiy kontekstlar va kommunikativ maqsadlar bilan bog'liq holda yaratiladi. Muallif o'z pozitsiyasini bilvosita yetkazgan holda, baholash tili, o'xshatishlar, istehzo va ritorik so'rovlar orqali qabul qiluvchining nuqtai nazarini o'zgartirishga intiladi. Ushbu protsedura lingvistik kompetentsiya uchun juda muhimdir, chunki mutaxassis matnning rasmiy tuzilishini ham, uning kommunikativ niyatini ham baholashi kerak. Suhbat davomida aniqlangan muhim jihat shundaki, bahsli asarlarga xos bo'lgan ziddiyat darajasi shunchaki ochiq dushmanlik elementlari bilan belgilanmaydi. Aksincha, ko'p hollarda keskinlik nozik, kam ifodalangan va bilvosita shakllarda namoyon bo'ladi. Muayyan shaxsga yoki hodisaga nisbatan salbiy munosabat baholash sifatлари, modal iboralar va presuppozitsiyalar bilan belgilanadi. Bunday holatlarni tan olish til

mutaxassisi uchun maxsus kasbiy tayyorgarlikni talab qiladi. Pragmatik tahlil natijalari muallifning niyatini tushuntirishda nutq harakati nazariyasining samaradorligini ko'rsatadi. Bahsli yozuvlarda illokutsion kuch ko'pincha yashirin tarzda namoyon bo'ladi. Muallif ma'lumotni bayonot sifatida taqdim etayotganga o'xshasa-da, aslida u qabul qiluvchini ma'lum bir xulosaga yo'naltiradi. Bu stsenariy, ayniqsa, jurnalistik va siyosiy munozaralarda keng tarqalgan. Lingvistik tahlil matnning illokutsion niyatini aniqlash orqali uning haqiqiy kommunikativ funktsiyasini aniqlaydi. Semantik tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, bahsli yozuvlarda so'zlar va iboralarning kontekstual ma'nolari ularning leksik ma'nolaridan sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Metafora birliklari va majoziy til matnni bahsli qilishning asosiy mexanizmlari bo'lib xizmat qiladi. Bu holat tilni baholashda faqat leksik tahlilga tayanish yetarli emasligini yana bir bor tasdiqlaydi. Munozara jarayonining qo'shimcha muhim jihati muallif va qabul qiluvchi o'rtasidagi suhbatdoshlikdir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bahsli matnlarni talqin qilish qabul qiluvchining ijtimoiy tajribasi, bilim darajasi va madaniy kelib chiqishi bilan chambarchas bog'liq. Binobarin, tilshunoslik mutaxassislari ob'ektiv xulosaga kelish uchun hujjat auditoriyasini hisobga olishlari kerak. Sud amaliyoti haqidagi munozaralar shuni ko'rsatadiki, lingvistik ekspertiza bahsli matnlarni ko'rib chiqish uchun muhim ilmiy asosni tashkil qiladi. Bu yondashuv faqat lingvistik ekspertiza bilan cheklanib qolmasligi kerak. Ekspert shuningdek, huquqiy standartlar, axloqiy tamoyillar va ijtimoiy mas'uliyat masalalarini ham ko'rib chiqishi kerak.

Bu lingvistik bilimlarning ko'p tarmoqli xususiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Munozara davomida ta'kidlangan yana bir muhim masala shundaki, bahsli matnlarni o'rganishda standartlashtirilgan standartlarning yo'qligi, ayrim hollarda, sub'ektiv natijalarga olib kelishi mumkin. Natijada, zamonaviy tilshunoslik oldida turgan dolzarb muammo lingvistik baholash uchun izchil va ilmiy asoslangan metodologik asoslarni shakllantirishdir. Bu kelajakda ekspert qarorlarining ishonchliligini

oshiradi. Bundan tashqari, raqamli aloqa sohasida yuzaga keladigan bahsli matnlar alohida tekshirishni talab qiladi. Ijtimoiy tarmoqlarda yaratilgan ixcham, parchalangan va kontekstsiz matnlar lingvistik mahorat uchun yangi qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Ushbu ishlarda kontekst ko'pincha yo'q yoki sun'iy ravishda tuzilgan bo'lib, analitik jarayonni murakkablashtiradi. Munozara natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy lingvistik mahorat raqamli suhbatning xususiyatlarini hisobga olish orqali rivojlanishi kerak. Munozara bo'limida taqdim etilgan tadqiqotlar bahsli matnlarni lingvistik ekspertiza mavzulariga aylantirishning ilmiy qonuniyligi va amaliy qiymatini aniq ko'rsatib beradi. Ushbu protsedura tilning ham strukturaviy, ham funktsional, ham ijtimoiy xususiyatlarini har tomonlama o'rganishni talab qiladi. Ushbu yondashuv bizga bahsli matnlarning mohiyatini chuqur ochib berish va ularning ijtimoiy-huquqiy bahosini aniqlash imkonini beradi⁶

Ushbu tadqiqot muammoli matnlarning xususiyatlarini nazariy va metodologik yondashuvlar yordamida lingvistik tahlil predmeti sifatida tan oldi va bu muhim ilmiy va amaliy natijalarni berdi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, bahsli matnlarni tahlil qilish turli til sohalarini sintez qilishni talab qiladigan ko'p qirrali ilmiy ishdir. Tadqiqot natijalari bahsli asar tushunchasining murakkab lingvistik tabiatini ochib berdi. Tahlil qilingan materiallar shuni ko'rsatadiki, bu yozuvlar nafaqat bahsli mazmuni, balki semantik, pragmatik va diskursiv xususiyatlari bilan ham ajralib turadi. Bahsli yozuvlar ko'p ma'nolilik, implisitatsiya va baholash birliklarining ko'zga ko'ringan qo'llanilishi bilan tavsiflanadi. Bu xususiyatlar matnning turli xil talqinlariga olib keladi, bu esa lingvistik kompetentsiyani talab qiladi. Semantik tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, bahsli yozuvlarda so'zlar va iboralarning leksik ma'nosi ko'pincha kontekstual va pragmatik ahamiyatga ega bo'ladi. Metaforik birliklar, istehzo va majoziy iboralar matnning ziddiyatliligini oshirishning asosiy mexanizmlari hisoblanadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, bu birliklar ko'plab huquqiy va ijtimoiy nizolarni yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Pragmatik tahlil natijalari

⁶ Tiersma, P. Huquqiy til. – Chikago: Chikago universiteti nashriyoti, 2021. – B. 101–140.

shuni ko'rsatdiki, muallifning niyatini aniqlash tilni baholash jarayonida juda muhimdir. Bahsli yozuvlarda muallif ko'pincha o'z pozitsiyasini aniq ifodalashdan tiyiladi, buning o'rniga qabul qiluvchining idrokini ritorik usullar orqali nozik tarzda shakllantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, baholash sifatleri, modal birliklar, ritorik so'rovlar va taxminlar muallifning yashirin kommunikativ niyatini aniqlash uchun muhim belgilar hisoblanadi. Diskursiv tahlildan olingan natijalar muammoli yozuvlar va ularning ijtimoiy muhiti o'rtasidagi kuchli bog'liqlikni tasdiqladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, bunday yozuvlar ma'lum bir ijtimoiy sharoitda, siyosiy muhitda yoki madaniy muhitda yaratilgan va bu elementlar matnning muammoli xususiyatlarini belgilaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, lingvistik tahlil paytida matnni alohida baholash noto'g'ri xulosalar chiqarishi mumkin. Tadqiqot natijalari bahsli matnlarning konfliktogenligini baholash uchun lingvistik mezonlar mavjudligini ko'rsatdi. Matn ochiqchasiga qo'pol tilsiz ham konflikt keltirib chiqarishi mumkinligi aniqlandi. Bu holat asosan yashirin noqulay baholar, kinoyali iboralar va yashirin ma'nolardan kelib chiqadi. Bu natija lingvistik ekspertiza amaliyotida yashirin konfliktogen birliklarni aniqlash usullarini takomillashtirish zarurligini anglatadi. Nutq akti nazariyasiga asoslangan tahlil natijalari bahsli matnlarda illokutsion kuchning eng muhim ahamiyatini tasdiqladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ko'plab bahsli yozuvlarning deklarativ ko'rinishiga qaramay, ularning illokutsion maqsadi qabul qiluvchini ma'lum bir baholash yoki xulosaga yo'naltirishdir. Ushbu stsensariy tilshunos mutaxassisdan matnning yuzaki tuzilishiga emas, balki uning funktsional yo'nalishiga e'tibor qaratishni talab qiladi. Qiyosiy tadqiqot turli janrlar va kommunikativ kontekstlarda yaratilgan bahsli matnlar o'rtasidagi umumiylik va farqlarni aniqladi. Topilmalar shuni ko'rsatadiki, jurnalistik va siyosiy munozaradagi bahsli matnlar baholash va manipulyativ elementlarning ko'proq miqdorini o'z ichiga oladi, sud va huquqiy munozarada esa ularning bahsli tabiati ko'pincha terminologik noaniqlik va kontekstual o'zgarishlar

bilan bog'liq. Bu natija lingvistik ekspertiza jarayoniga janr komponentini kiritish zarurligini tasdiqlaydi.

Ushbu yozuvlar murakkab semantik tuzilishga ega bo'lib, har tomonlama tushunish uchun lingvistik elementlarni yuzaki tekshirishdan ko'proq narsani talab qiladi. Aslida, matnga pragmatik, diskursiv va ijtimoiy-kontekstual nuqtai nazardan qarash kerak. Munozarali adabiyotning asosiy xususiyati ularning turli xil talqin qilish potentsialidir. Bu qiyinchilik tilning ichki ko'p ma'noliligi bilan bog'liq va muallif tomonidan qo'llaniladigan ataylab nutq taktikasi bilan yoritib beriladi. Lingvistik mahorat bizga ushbu usullarni farqlash va ularning ijtimoiy-huquqiy oqibatlarini baholash imkonini beradi. Baholovchi birliklar, yashirin ma'no va kontekstual elementlar munozarali matnlarni tahlil qilishda juda muhimdir. Agar mutaxassis yashirin baholashlar va manipulyativ nutq yondashuvlarini sezmasa, matnning asl kommunikatsiya yo'nalishini aniqlash ayniqsa qiyin. Shunday qilib, til mutaxassisi ko'p ilmiy bilimlarga va narsalarni tahlil qilishning zamonaviy usullariga ega bo'lishi kerak. Xulosa qilib aytganda, muammoli matnlarni lingvistik ekspertiza namunalariga aylantirish tilshunoslikni real dunyoda yanada foydali qiladi. Ushbu protsedura fan va nazariyadagi qiyinchiliklarni, shuningdek, jamiyat va huquqdagi muammolarni hal qilish uchun juda muhimdir. Kelajakda ushbu sohada olib boriladigan tadqiqotlar tilshunoslik bilimlarining metodologik asoslarini mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.To'rayeva D.A.O'zbek tilidagi shaxsiy yozishmalarda noadabiy unsurlarning hududiy xoslanishi: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD) diss.
Qo'qon -2023 137-b
- 2.Najmidinova N.Y O'zbek tilidagi "shaxsni obro'sizlantirish"mazmunli ifodalarning lingvistik eksperitizasi: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD) Qo'qon-2024

3. Musulmonova K.X O'zbek tili yozma matnlarini lingvistik ekspertiza qilish jarayoni, bosqichlari va metodlari: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD) diss. Qo'qon 2022 132-b
4. O'rozov J.N. O'zbek tilining lingvokriminalistik tadqiqi: Filol.fan bo'yicha fals.dokt.(PhD) Toshkent-2023
5. Crystal, D. Kembrij til ensiklopediyasi. – Kembrij: CUP, 2020. – B. 210–235.
6. Tiersma, P. Huquqiy til. – Chikago: Chikago universiteti nashriyoti, 2021. – B. 101–140.